

FOLDER EDUKACYJNY

PICASSO

BUNTOWNIK W PARYŻU

AUTORKI: DR KAJA ŁUCZYŃSKA,
ELŻBIETA PIOTROWICZ, DOMINIKA ZIELIŃSKA

FOLDER POWSTAŁ WE WSPÓŁPRACY
Z ZESPOŁEM EDUKATORÓW ZEF

GF Gutek Film
Kreatywna Europa MEDIA

PICASSO
BUNTOWNIK W PARYŻU

REKOMENDACJA ZEF

Film ***Picasso. Buntownik w Paryżu*** to dokumentalna produkcja o klasycznej formie, która nie stroni od pomysłowych rozwiązań i nowoczesnych środków wyrazu, mających uatrakcyjnić opowieść. Klasyczne „gadające głowy" współistnieją tu z pulsującą muzyką elektroniczną, a materiały źródłowe o artyście przeplatają się z bardzo osobistą narracją irańsko-francuskiej aktorki Miny Kavani. Całość tworzy spójną, niejednoznaczną, wieloaspektową i dopracowaną wizualnie opowieść o niesamowitym artyście oraz - pod różnymi względami - kontrowersyjnym człowieku.

Twórcy filmu stronią od nachalnego biografizmu na rzecz ujętej w ramy dokumentu refleksji nad rolą sztuki, imigracją oraz koncepcją „kultury narodowej". Uczynienie nadrzędną narratorką-komentatorką aktorki, która, podobnie jak Picasso, wyemigrowała do Francji, by tam realizować karierę filmową, sprawia, że film staje się uniwersalną dyskusją nad problemem społeczno-kulturowej izolacji i obcości, a zatem kwestiami tak bardzo dziś aktualnymi.

Kolażowa konstrukcja narracyjna oraz położenie akcentu na rolę muzyki i montażu dynamizują dramaturgię filmu i budują napięcie. Twórcy zbliżają się w stronę dokumentu fabularyzującego bądź kreacyjnego, co czyni film atrakcyjnym dla młodego odbiorcy. Na dodatek postawienie akcentów na pytaniach retorycznych przyczynia się do zaangażowania widza i stanowi niejako zaproszenie do refleksji nad poruszaną w filmie problematyką.

Film będzie szczególnie wartościowy dla uczniów zainteresowanych historią i sztuką, głównie z klas humanistycznych czy szkół plastycznych, ale może też być punktem wyjścia do rozmów o relacjach międzyludzkich, inspiracjach, rywalizacji, a także przekraczaniu różnorakich granic. Dokument, oprócz tego że przybliża sylwetkę i twórczość tak istotnego dla rozwoju sztuki XX-wiecznego artysty, jest równocześnie lekcją analizy sztuki i krytycznego myślenia.

Reżyseria:
Simona Risi

Występują:
Mina Kavani

Kraj produkcji:
Włochy

Rok produkcji:
2023

Język oryginalny:
francuski, angielski

Gatunek:
dokumentalny

Czas trwania:
94 min

Treści problematyczne:
brak

Kategoria wiekowa:
15+

Słowa kluczowe:
sztuka, malarstwo, Pablo Picasso, bohema, artysta, Paryż, obcość, imigrant, abstrakcjonizm, kubizm

Przedmioty szkolne, na których można wykorzystać film:
plastyka, historia sztuki, język polski, etyka, historia i teraźniejszość, historia, zajęcia z wychowawcą

Film oceniało 3. ekspertów ZEF. Eksperci rekomendujący film: **dr Kaja Łuczyńska, Dominika Zielińska, Elżbieta Piotrowicz.**

WSTĘP

Pablo Picasso. Archetyp artysty buntownika, rewolucjonisty, nonkonformisty, łamiącego zasady i eksplorującego nowe ścieżki awangardy. Czy jest ktoś, kto nigdy o nim nie słyszał? **Wszak sztuka współczesna to Picasso!**

Twórczości Picassa nie da zamknąć się w kilku określeniach. Sformułowania w rodzaju: **twórca kubizmu, pacyfista pokazujący bezsens i okrucieństwo wojny, ikona sztuki XX wieku, wygnaniec, rewolucjonista – to wszystko za mało.**

Napisano setki opasłych tomów na temat jego twórczości i wpływu na sztukę współczesną. Choć od śmierci Picassa minęło już ponad 50 lat, jego prace cieszą się niesłabnącą popularnością, a wystawy grafik czy szkiców nadal przyciągają rzesze zwiedzających. Skąd się bierze ten fenomen? Dlaczego o twórczość nadal fascynuje? Co sprawia, że jego artystyczna wizja się nie starzeje?

Udzielenie odpowiedzi na te pytania może być łatwiejsze po obejrzeniu filmu ***Picasso. Buntownik w Paryżu.***

SYLWETKA ARTYSTY

Pablo Ruiz Picasso urodził się 25 października 1881 roku w Maladze. Jego ojciec, José Ruiz Blasco, był malarzem i profesorem sztuki, co miało ogromny wpływ na młodego Picassa. Od wczesnych lat Pablo wykazywał niezwykły talent do rysunku i malarstwa. Pierwsze nauki pobierał właśnie od ojca, a od 1895 roku, kiedy rodzina Picassów przeprowadziła się do Barcelony, rozpoczął naukę w Szkole Sztuk Pięknych. Jego talent został szybko dostrzeżony - w wieku 16 lat mógł się pochwalić pierwszą publiczną wystawą swoich prac. W 1897 roku przeniósł się do Madrytu, by kontynuować naukę na Królewskiej Akademii San Fernando, jednak szybko porzucił formalną edukację, szukając własnego stylu i drogi twórczej w jednej z pirenejskich wiosek i artystycznych środowiskach Madrytu i Barcelony.

W 1900 roku Picasso po raz pierwszy odwiedził Paryż, na początku wieku niekwestionowaną stolicę sztuki światowej. Zafascynowany atmosferą miasta i twórczością postimpresjonistów, postanowił zostawić rodzinną Hiszpanię i rozpocząć życie „wolnego" artysty w barwnym świecie paryskiej bohemy. Chociaż na krótkie okresy wracał do Barcelony oraz szukał natchnienia i spokoju w wielu miejscach w Hiszpanii i Francji, to ostatecznie większość czasu do 1948 spędził głównie w Paryżu. Potem mieszkał w kilku miejscowościach, głównie na Lazurowym Wybrzeżu.

Historycy sztuki, biorąc pod uwagę tematykę, kolorystykę, inspiracje i inne aspekty jego dzieł, piszą o różnych okresach w jego twórczości: niebieskim, różowym, afrykańskim; oczywiście najwięcej miejsca poświęcając kubizmowi, którego był współtwórcą. W trakcie swojej drogi artystycznej zajmował się nie tylko malarstwem, rysunkiem czy grafiką. Był też bardzo ciekawym rzeźbiarzem, plakacistą, twórcą ceramiki. Pomimo ogromnej różnorodności jego dorobku, łączy te dzieła coś, co pozwala rozpoznawać ich genialnego autora.

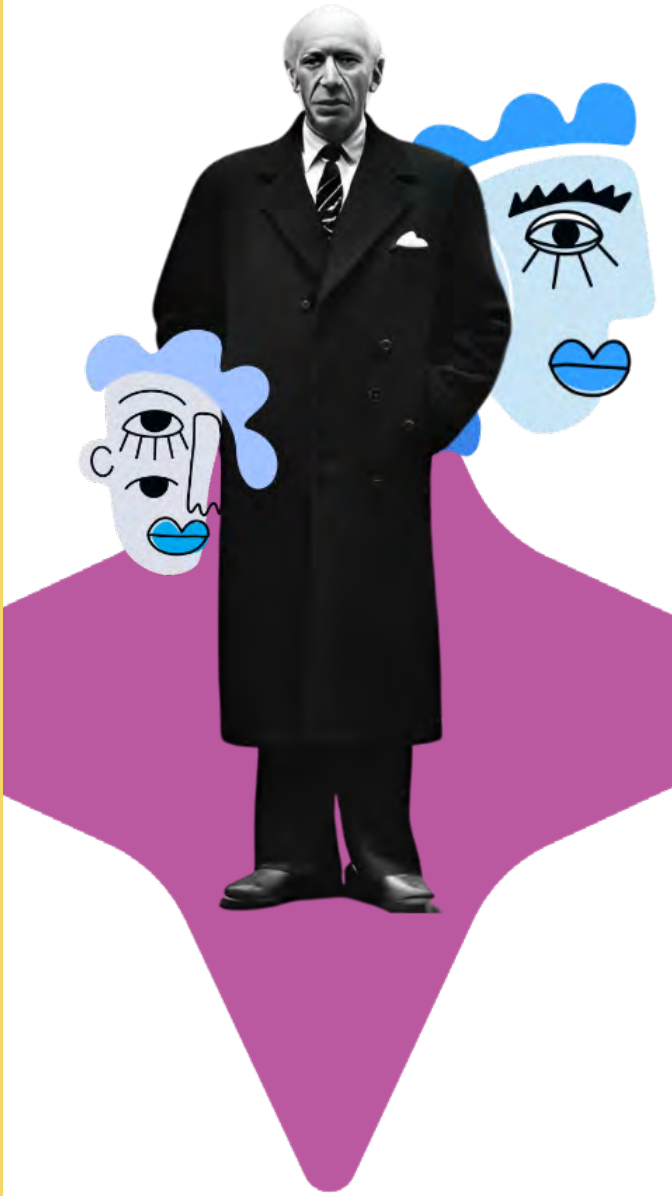

OKRES BŁĘKITNY (1901–1904)

W obrazach Picassa dominują wtedy odcienie niebieskiego, a tematyka jego obrazów staje się pesymistyczna i melancholijna. Maluje głównie sceny przedstawiające biednych, samotnych i cierpiących ludzi, inspirowane jego osobistymi doświadczeniami (między innymi smutkiem po śmierci bliskiego przyjaciela) i obserwacjami społecznymi.

OKRES RÓŻOWY (1904–1906)

W tym okresie paleta Picassa rozjaśnia się, a obrazy stają się bardziej optymistyczne. Tematyka często obejmuje cyrkowców, akrobatów i artystów scenicznych, on sam zyskuje ważnych patronów i mecenasów w osobie rodzeństwa Gertrudy i Leo Steinów, amerykańskich kolekcjonerów i marszandów. Zaczyna też jego długoletnia przyjaźń i rywalizacja z Henri Matissem.

OKRES AFRYKAŃSKI (1907–1909)

W wyniku fascynacji popularną wtedy w kręgach artystycznych Paryża sztuką afrykańską, Picasso zaczyna eksperymentować z formą i przestrzenią. Powstaje wtedy jego słynny obraz „Panny z Awinionu”, uznawany za jedno z najważniejszych i przełomowych dzieł w sztuce europejskiej.

KUBIZM (1909–1919)

Poszukiwanie nowej formy i współpraca z Georges'em Braque'em prowadzi Picassa do stworzenia nowego kierunku w sztuce - kubizmu. Początkowo ich dzieła to monochromatyczne obrazy z wieloma nakładającymi się płaszczyznami i fragmentarycznymi formami. W następnych latach Picasso zaczyna stosować kolaż i inne techniki mieszane, wprowadzając elementy rzeczywistości do swoich prac. Jego obrazy stają się bardziej kolorowe i prostsze w formie w porównaniu do tych z początku „przełomu kubistycznego".

LATA MIĘDZYWOJENNE I SURREALIZM (1919–1939)

Po I wojnie światowej styl Picasso ulega zmianie. Artysta tworzy bardziej klasyczne i realistyczne przedstawienia. W latach 30. XX wieku jego twórczość przechodzi kolejny zwrot pod wpływem surrealizmu, co jest widoczne w takich dziełach jak sławna „Guernica" - przejmujący obraz horroru wojny w czasie hiszpańskiej wojny domowej (1936-1939).

PÓŹNIEJSZA TWÓRCZOŚĆ ARTYSTY (1939–1973)

Podczas II wojny światowej Picasso pozostał w Paryżu, kontynuując pracę mimo trudnych warunków. Po jej zakończeniu artysta opuszcza Paryż, aby osiąść na południu Francji. Jego twórczość sukcesywnie staje się bardziej zróżnicowana, obejmując nie tylko malarstwo, ale też rzeźbę, grafikę oraz ceramikę. Późniejsze prace charakteryzują się większą swobodą, eksploracją kolorów i form, często odzwierciedlającą jego nieustanną chęć eksperymentowania i poszukiwania nowych środków wyrazu. Staje się też powoli „celebrytą" świata sztuki, a jego burzliwe życie osobiste zaczyna interesować ludzi bardziej niż jego twórczość. Wystawia swoje dzieła na całym świecie, zawsze z sukcesem; sporą część dorobku artystycznego przekazuje do różnych muzeów.

Pablo Picasso umiera 8 kwietnia 1973 roku w Mougins na południu Francji w wieku 91 lat. Pozostawia po sobie ogromny dorobek artystyczny, który obejmuje ponad 20 tysięcy prac malarskich, rzeźb, grafik, rysunków, ceramiki i nieustannie wywiera wpływ na rzeszę artystów, krytyków i odbiorców sztuki.

PICASSO - BUNTOWNIK

Czy Pablo Picasso był buntownikiem? Według historyków i teoretyków sztuki to właśnie **bunt powodował, że stale szukał inspiracji, dążył do radykalnych zmian, nie chciał się nikomu i niczemu podporządkowywać.** Picasso przez całe swoje życie artystyczne bronił się przed zaszufladkowaniem w jakimś gatunku, dziedzinie czy kierunku sztuki. Ciągłe eksperymentowanie i przekraczanie granic było dla niego czymś oczywistym. Czy to w momencie, kiedy oburzył publiczność „dzikim" aktem „Panny z Avignonu"; czy to łamiąc podstawowe zasady przestrzeni i perspektywy; czy też eksplorując różne gatunki twórczości - od prostego rysunku, przez litografię czy linoryt po ceramikę i rzeźbę; korzystając z bardzo różnych tworzyw; nie bojąc się radykalnych gestów w stylu Duchampa, przekształcając zwykłe przedmioty w obiekty sztuki. **Nigdy nie zamykając się w żadnych granicach, zaskakując i niejednokrotnie bulwersując, buntował się przede wszystkim przeciwko roli artysty wyznaczonej mu przez społeczeństwo, ciągle tworząc się od nowa**.

Warto w tym miejscu przywołać wiele produkcji filmowych, które odwołują się do postaci artysty jako buntownika, który rzuca wyzwanie obowiązującym regułom i postanawia iść własną, niekonwencjonalną drogą. Poniższe filmy mogą stanowić ciekawe uzupełnienie seansu dokumentu ***Picasso. Buntownik w Paryżu.***

- *Mój Nikifor* (reż. Krzysztof Krauze, Joanna Kos-Krauze, Polska 2004)
- *Control* (reż. Anton Corbijn, USA/Wielka Brytania/Australia/Japonia 2007)
- *Wyjście przez sklep z pamiątkami* (reż. Banksy, USA/Wielka Brytania 2010)
- *Jesteś Bogiem* (reż. Leszek Dawid, Polska 2012)
- *Amy* (reż. Asif Kapadia, Wielka Brytania/USA 2015)
- *Ostatnia rodzina* (reż. Jan P. Matuszyński, Polska 2016)
- *Twój Vincent* (reż. DK Welchman, Hugh Welchman, Polska/Wielka Brytania/USA/Holandia/Szwajcaria 2017)
- *Wszystkie nasze strachy* (reż. Łukasz Ronduda, Łukasz Gutt, Polska 2021)

NAJWAŻNIEJSZE I NAJBARDZIEJ ZNANE DZIEŁA ARTYSTY

Decyzja o ich wyborze nie była łatwa. Rzecz jasna są tytuły, których zdecydowanie nie mogło zabraknąć w poniższym zestawieniu. Pozostałe jednak stanowią efekt selekcji, której kluczem było udowodnienie różnorodności stylów, tematyki i inspiracji, po które sięgał Picasso.

Stary gitarzysta, 1903, olej na desce

Słynny obraz, reprezentujący tak zwany okres niebieski w twórczości Picassa. Namalowany w czasie pobytu artysty w Barcelonie, gdzie doświadczył on życia w ubogich dzielnicach miasta. Poznawał ich mieszkańców, sam przez pewien czas żyjąc na skraju nędzy. Ponury obraz nastrojem nawiązywać miał do dzieł Edwarda Muncha, formalnie zaś do wydłużonych sylwetek postaci znanych z obrazów El Greca, którego twórczość Picasso wyjątkowo sobie cenił.

Rodzina kuglarzy, 1905, olej na płótnie

To dużych rozmiarów płótno pozostaje jednym z najbardziej znanych obrazów, należących do tak zwanego różowego okresu w twórczości Picassa. Stanowi on paradoksalną wizję, w której świat arlekinów i cyrkowców przedstawiony został w niemal zimnym bezruchu. Ten brak witalności oddawać miał jednak rzeczywistość zaniedbanej i żyjącej w izolacji społeczności wędrownych artystów. Skądinąd Picasso utożsamiał się z szukającymi swojego miejsca twórcami. Dlatego dołączył na płótnie do grona kuglarzy, wcielając się w rolę arlekina.

Portret Gertrudy Stein, 1906, olej na płótnie

Portret wieloletniej przyjaciółki Picassa, pisarki Gertrudy Stein. Zafascynowany aparycją i intelektem kobiety Picasso miał wyjątkowo długo pracować nad obrazem. W wyniku tego długotrwałego procesu twórczego powstał portret monumentalnej figury, której twarz-maska zapowiada zmianę w kierunku geometryzacji. Surowe, silne rysy i ciemna paleta barw dodają postaci tajemniczości i dostojności. Jednocześnie ów portret był hołdem złożonym wiernej towarzyszce i kolekcjonerce jego dzieł.

Panny z Awinionu, 1907, olej na płótnie

Obraz, który umownie inauguruje okres kubistyczny w twórczości Picassa. Artysta namalował go z natury, portretując kobiety z domu publicznego w Barcelonie przy ulicy d'Avinyo. W szkicach ich ciała bliższe były założeniom realistycznym. Stopniowo Picasso deformował je, rezygnując przy tym z klasycznych zasad przedstawiania przestrzeni i estetyki piękna. Malując twarze swoich modelek wystylizował je na modłę afrykańskich masek. Bowiem w tym, jak i wielu innych jego dziełach, dostrzegalne są wyraźne wpływy sztuki afrykańskiej, głównie rzeźby.

Portret Vollarda, 1910, olej na płótnie

Obok „Akordeonisty" z 1911 roku najsłynniejszy obraz reprezentujący drugą fazę kubizmu, czyli kubizm analityczny. Przedstawia portret wpływowego marszanda, Amboisego Vollarda, który odegrał istotną rolę w kształtowaniu się kariery artystycznej Picassa. O fazie analitycznej stanowi zawężona gama barwna oraz zgeometryzowana płaszczyzna dzieła, która miała być wynikiem fragmentaryzacji sylwetki przypominającej wizerunek odbity w pękniętym zwierciadle.

Taniec, 1925, olej na płótnie

Picasso, choć nigdy oficjalnie nie dołączył do grona surrealistów, pozostawał w bliskich relacjach z jego przedstawicielami oraz pod wyraźnym wpływem ich działalności. Etap surrealistyczny w jego twórczości umownie zainaugurowany został w 1925 roku przez „Taniec", który stanowi pomost pomiędzy kubizmem a surrealizmem. Obraz początkowo pomyślany był jako realistyczne przedstawienie prób tancerzy baletowych. Zmiana estetyki i przedstawienie wizji tańca śmierci spowodowane było śmiercią przyjaciela Picassa, Ramona Pichota, który skądinąd dwadzieścia lat wcześniej wdał się w tragiczny w skutkach trójkąt miłosny. Niniejszy obraz Picassa przywołuje dramatyczne doświadczenia z przeszłości jego przyjaciela.

Ślepy minotaur prowadzony przez małą dziewczynkę z gołębiem (1930-1936), akwaforta, 1930-1936

Jedna z najbardziej znanych grafik Picassa z cyklu pod tytułem „Suite Vollard". Jest to seria stu akwafort, tworzonych w latach 1930-1936. Nazwa całości wiąże się z francuskim wydawcą zbioru, którym był Ambroise Vollard.

Tematyka grafik, należących do „Suite Vollard", oscyluje wokół inspiracji zaczerpniętych z mitologii greckiej (postaci faunów i minotaurów), tradycji corridy, którą Picasso szczególnie sobie upodobał, literatury (np. z powieści Balzaka), a także życia i twórczości Rembrandta van Rijna. W latach trzydziestych postać mitycznego Minotaura zdominowała grafiki Picassa, dla którego figura pół człowieka, pół byka stanowiła jego alter ego.

Portret Dory Maar, 1937, olej na płótnie

Jeden z najbardziej znanych namalowanych przez Picassa portretów przedstawiających kochankę artysty, chorwacko-francuską fotografkę awangardową, Dorę Maar (właśc. Henriette Theodora Markovitch). Picasso i Maar mieli zostać sobie przedstawieni na planie filmu Jeana Renoira „Zbrodnia pana Lange", gdzie kobieta współpracowała z Henrim Cartierem-Bressonem jako realizatorka zdjęć. Oboje zresztą obracali się w kręgu paryskich surrealistów. Malarz prezentował ją wydobywając na płótnach majestatyczność, elegancję i tajemniczość. Jednak cierpienie, malujące się wielokrotnie na jej twarzy, zaświadcza o wyjątkowej burzliwości w związku zdominowanym przez przemocowe zachowania.

Guernica, 1937, olej na płótnie

Monumentalny obraz olejny powstał pod wpływem tragedii, jaka spotkała ludność cywilną baskijskiego miasta Guernica, w wyniku zbombardowania go przez niemieckich faszystów 26 kwietnia 1937 roku. Stanowi artystyczny manifest przeciwko wojnie domowej i dyktaturze Francisca Franco. Chaos, cierpienie i śmierć zostały zobrazowane przez malarza w konwulsyjnych, surrealistyczno-kubistycznych portretach ludzi i zwierząt. Wykonanie dzieła utrzymane w brunatno-szarych odcieniach zostało poprzedzone przez artystę licznymi monochromatycznymi i kolorowymi studiami na kartonie.

Głowa byka, 1942

Najsłynniejsza rzeźba Picassa, powstała z dwóch gotowych elementów (siodełko i kierownika od roweru), pozostawionych bez ingerencji artysty. Połączenie gotowych przedmiotów przywodzi na myśl anty-sztukę dadaistów, w tym przede wszystkim ready-made Marcela Duchampa z 1913 roku - „Koło rowerowe" czy dzieła surrealistów - takie jak „Podarunek" Mana Raya z 1921 roku. Picasso pragnął nadać przypadkowym, znalezionym na ulicy przedmiotom nowe znaczenie, transformując elementy roweru w głowę byka, symbolicznego zwierzęcia, które wielokrotnie powraca jego twórczości.

Masakra w Korei, 1951, olej na desce

Kolejny obok „Guerniki" antywojenny obraz Picassa. Powstał jako wyraz sprzeciwu wobec masakry ludności cywilnej dokonanej w czasie wojny koreańskiej. Scena agresji wojskowej wobec nagich kobiet i dzieci kompozycyjnie nawiązuje do słynnego obrazu Francisca Goi „Rozstrzelanie powstańców Madryckich 3 maja 1808", na którym malarz zobrazował egzekucję hiszpańskich cywilów w czasie wojen napoleońskich.

Las Meninas, 1957, olej na płótnie

Obraz stanowi reinterpretację trzysta lat wcześniejszego dzieła Diega Velázqueza pod tym samym tytułem. Picasso miał się nim zainteresować jeszcze jako nastolatek, zwiedzając wraz z ojcem kolekcję w Muzeum Prado. Po wielu latach zdecydował się na realizację kubistycznej wariacji na temat słynnego XVII-wiecznego dzieła. W monochromatycznej zgeometryzowanej wersji nie pominął żadnej z postaci widniejących na zbiorowym portrecie dworskim. Powiększył jednak znacząco i wysunął na plan pierwszy figurę samego Velázqueza, która w oryginale pozostawała na dalszym planie. Obraz ten stanowi zwieńczenie dogłębnych analiz dzieła dawnego mistrza. Picasso wykonał bowiem serię 58 obrazów-prób inspirowanych „Las Meninas" zanim stworzył to wielkoformatowe dzieło. Oprócz niego finalnie namalował kilkanaście innych jego wersji.

MUZEUM PICASSA W PARYŻU

Musée Picasso Paris (Muzeum Picassa w Paryżu), otwarte w 1985 roku, posiada największą kolekcję dzieł Pabla Picassa na świecie. W zbiorach znajduje się ponad **5000 różnorodnych dzieł sztuki** (obrazy, rzeźby, rysunki, ceramika) oraz wiele osobistych archiwaliów artysty (**ponad 200 000 obiektów**: listy, zdjęcia, manuskrypty...), zakupionych przez Muzeum, ale podstawą kolekcji są prace podarowane przez rodzinę artysty.

W 1968 roku Francja stworzyła prawo, które pozwalało na płacenie podatku od spadku w dziełach sztuki. Z tego przepisu skorzystała rodzina Picassa, która miała w posiadaniu wiele jego prac, ponieważ artysta niechętnie się z nimi rozstawał. „To ja jestem największym kolekcjonerem dzieł Picassa na świecie" - zwykł mawiać.

W muzealnych zbiorach znalazły się również dzieła takich artystów jak **Renoir, Cézanne, Degas, Rousseau, de Chirico, Matisse** oraz **kolekcja sztuki afrykańskiej**, którą Picasso się inspirował.

Muzeum przygotowuje różne wystawy czasowe, które mają przybliżać zwiedzającym życie i twórczość artysty. Obecnie wystawiana ekspozycja (marzec 2024 - marzec 2027) nosi tytuł „La Collection: Revoir Picasso" i zawiera wiele pozycji z muzealnej kolekcji. Dzieła ułożone są chronologicznie, ale uzupełnia je wiele kontekstów, które tłumaczą inspiracje artysty oraz jego sytuację w danym momencie życia. Na wystawie znalazły się również obrazy Francoise Gilot - partnerki Picassa, której muzeum pragnie przywrócić należne miejsce jako artystce. Dyrektor Muzeum - Cécile Debray - mówi o ekspozycji: „Chcieliśmy zaoferować zwiedzającym podróż, która pozwoli odkryć różne aspekty prac Picassa, a także w dynamiczny, innowacyjny sposób zaprezentować swoje zbiory".

Oprócz wystawiania swojej bogatej kolekcji, Muzeum zaprasza do współpracy różnych twórców współczesnych (którzy w swojej sztuce nawiązują do Picassa), a także inicjuje dyskusje na temat artysty w ramach seminariów „Picasso Today".

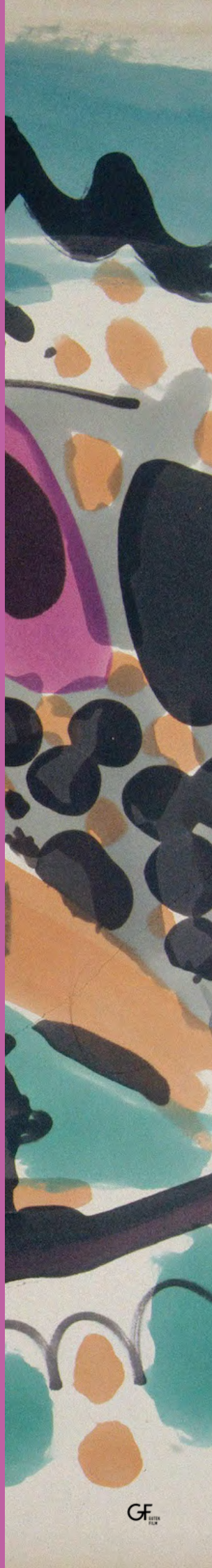

MUZEUM PICASSA W PARYŻU

Muzeum mieści się w bardzo ciekawym budynku. To **XVII-wieczny pałac znany jako Hôtel Salé - prywatna rezydencja zbudowana przez Pierre'a Auberta**, który zajmował się pobieraniem podatku od soli (stąd nazwa budynku: salé - pol. solny). Aubert był reprezentantem klasy średniej, ale doszedł do ogromnego bogactwa i chciał podwyższyć swój status społeczny budując wystawną siedzibę. Do jej zaprojektowania zatrudnił mało znanego architekta Jeana Boulliera de Bourgesa, który stworzył imponujący budynek, łączący włoski barok z elementami klasycyzmu. Szczególny podziw budziła klatka schodowa, wzorowana na zaprojektowanej przez Michała Anioła Bibliotece Laurenzianie we Florencji.

Pierre Aubert niedługo cieszył się rezydencją, którą ukończono w 1659 roku. W 1663 roku splajtował, a jego dom został zajęty przez wierzycieli. W późniejszych latach budynek służył jako Ambasada Republiki Wenecji, a w czasie Rewolucji Francuskiej składowano tam zarekwirowaną literaturę. W 1797 roku przeszedł w ręce prywatne, a nowi właściciele wynajmowali go rozmaitym szkołom i instytucjom. W 1964 roku Hôtel Salé kupiło miasto, które później postanowiło umieścić tam otrzymaną kolekcję dzieł Picassa.

Za renowację i przystosowanie budynku do nowej funkcji odpowiadał wyłoniony w konkursie architekt Roland Simounet, który przez lata pracował w Algierii, gdzie budował osiedla, wzorując się na tradycji śródziemnomorskiej i La Corbusierze. Miał też doświadczenie w projektowaniu muzeów - m.in. Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Villeneuve d'Ascq i Muzeum Prehistorii w Nemours. Aranżacja Hôtelu Salé była sporym wyzwaniem, należało bowiem dostosować budynek zachowując jego zabytkowe elementy - stiukowe dekoracje, główną klatkę schodową i Salon de Jupiter. Plany modernizacyjne wielokrotnie zmieniano (z powodu braku funduszy), a remont zakończył się ostatecznie w 1985 roku, kiedy to uroczyście otworzono Muzeum o łącznej powierzchni wystawienniczej 5700 m^2.

POLSKI WĄTEK I ODWIEDZINY ARTYSTY W POLSCE

Światowy Kongres Intelektualistów w Obronie Pokoju

Pablo Picasso przyjechał do Polski na Światowy Kongres Intelektualistów w Obronie Pokoju, który odbył się w dniach 25-28 sierpnia 1948 roku w auli Politechniki we Wrocławiu. Miejsce wybrano nieprzypadkowo. Wrocław po wojnie był miastem tętniącym życiem, pełnym studentów oraz nowych instytucji. Był jednak przede wszystkim kluczową częścią tzw. „Ziem Odzyskanych", których polskość próbowano usilnie udowodnić. Innym wydarzeniem o podobnym celu była wielka Wystawa Ziem Odzyskanych, która również odbyła się w tym czasie we Wrocławiu.

Głównym organizatorem Kongresu był Jerzy Borejsza (oficjalny tytuł: komisarz rządu ds. kongresu) - działacz komunistyczny i pisarz pochodzenia żydowskiego, prezes Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik", którą powołał do życia w 1944 roku. Ważną osobą był również Mieczysław Bibrowski - dziennikarz, publicysta, francuski korespondent Polskiej Agencji Prasowej, w czasie wojny uczestnik Ruchu Oporu we Francji.

Oficjalnie krajami-inicjatorami wydarzenia były Polska i Francja. Powołano specjalny Komitet Francusko-Polski, złożony z Komitetu Francuskiego (przewodniczący: Maurice Bedel) i Komitetu Polskiego (przewodniczący: Jarosław Iwaszkiewicz). W inicjatywę zaangażowano również UNESCO, a specjalnym gościem imprezy był dyrektor generalny instytucji, Julian Huxley (brat Aldousa). Bibrowski w swoich wspomnieniach, wydanych 20 lat po Kongresie, tak tłumaczył jego ideę: „Miał podkreślić jedność kultury ludzkiej, niepodzielność pokoju i nieodzowność czynnego pokojowego współistnienia i współpracy suwerennych narodów, bez względu na ustrój".

To jednak tylko część prawdy. Kongres był wydarzeniem silnie propagandowym i antyamerykańskim, a jego prawdziwym inicjatorem był Związek Radziecki. Przebieg obrad został w znacznym stopniu podporządkowany dyrektywom Kremla, a cała inicjatywa cieszyła się wsparciem strony radzieckiej. Kongresowi towarzyszyły burzliwe debaty i konflikty, dochodziło do licznych starć natury ideologicznej. Szczególnie „zapalne" było przemówienie delegata z ZSRR, pisarza Aleksandra Fadiejewa, który krytykował Zachód i Stany Zjednoczone mówiąc na przykład: „Gdyby szakale mogły nauczyć się pisać na maszynie, gdyby hieny umiały władać piórem, to, co by tworzyły, przypominałoby z pewnością książki Millerów, Eliotów, Malraux i innych Sartre'ów". Jego wystąpienie niemal doprowadziło do przedwczesnego zerwania obrad. Kongres zwieńczyła bardzo kompromisowa rezolucja, w której pominięto takie kwestie jak wyścig zbrojeń czy broń atomowa.

Gość specjalny Kongresu: Pablo Picasso

Pojawia się pytanie: dlaczego na Kongres zaproszono Pabla Picassa? Główną motywacją było jego **zaangażowanie polityczne oraz antywojenna postawa.** W swoich wspomnieniach Mieczysław Bibrowski wspomina, że Picasso „był artystą, który dla napiętnowania napastniczej wojny [...] zrobił może więcej niż wszystkie przedwojenne Kongresy w obronie pokoju".

Picasso rzeczywiście wielokrotnie dawał wyraz swojemu politycznemu zaangażowaniu. Po wybuchu wojny domowej w Hiszpanii mnożył apele na rzecz rządu Republiki, wspierał organizacje działające na rzecz uchodźców, ośmieszał Franco w satyrycznych rysunkach. Ponadto w trakcie II wojny światowej nie wyjechał z Francji (np. do USA, gdzie był wielokrotnie zapraszany), lecz pozostał w okupowanym przez Niemców Paryżu, co miało pozytywny wpływ na morale Francuzów i członków Ruchu Oporu. Nie bez znaczenia był również fakt, że Picasso w 1945 roku wstąpił do Francuskiej Partii Komunistycznej.

Zaproszenie Picassa na Kongres nie należałob do łatwych. Ponieważ nie odpisywał na listy, trzeba było go zaprosić osobiście; nie miał też paszportu, trzeba było więc podstawić dla niego specjalny, prywatny samolot.

Artysta **przyleciał do Wrocławia 25 sierpnia 1948 roku** i został w Polsce do 6 września 1948 roku. Przelot na trasie Paryż-Wrocław był jego pierwszą w życiu podróżą lotniczą. Patrząc przez okno na świat, wołał podobno z zachwytem: **„Przecież to kubizm, czysty kubizm!"**. W trakcie pobytu w Polsce Picasso budził duże zainteresowanie. Wielu polowało na jego autograf i rysunki, które czasami kreślił dla znajomych. Oficjalnie w trakcie Kongresu Picasso wypowiedział się tylko raz, wygłaszając **przemówienie w sprawie Pabla Nerudy - poety i swojego przyjaciela, który był prześladowany w Chile**. Podczas Kongresu dawał też wyraz swojej najnowszej artystycznej fascynacji, jaką była ceramika. W westybulu przed salą obrad zorganizowano wystawę jego prac, o których chętnie dyskutował, a które ostatecznie zostały podarowane **Muzeum Narodowemu w Warszawie**.

W programie wizyty Picassa w Polsce znalazło się m.in. wręczenie artyście **Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski**, spotkanie z lekarzami warszawskimi (artysta chciał podziękować za wsparcie udzielone szpitalowi w Tuluzie) oraz **wizyta w Krakowie** i **byłym obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu**. W Krakowie a**rtystę zachwycił ołtarz Wita Stwosza**, który akurat znajdował się w pracowni konserwatorskiej. Oglądając jego poszczególne elementy Picasso zakrzyknął podobno: **„To przecież ósmy cud świata!".**

Wzajemne wpływy

Przyjazd na Kongres **zainicjował okres współpracy Picassa z ruchem na rzecz pokoju**, którego **symbolem stał się gołąbek**, narysowany przez artystę w 1948 roku. Po powrocie twórca był pod wyraźnym wpływem Polski i polskiej kultury. Szczególnie cenił sztukę ludową, przywiózł nawet żonie i synowi zakopiańskie kożuchy, w których ich portretował. W jego domu aż roiło się od polskich zabawek, wycinanek, tkanin i ceramik. Picasso podobno sam żartował, że po wizycie w naszym kraju jest „w okresie polskim".

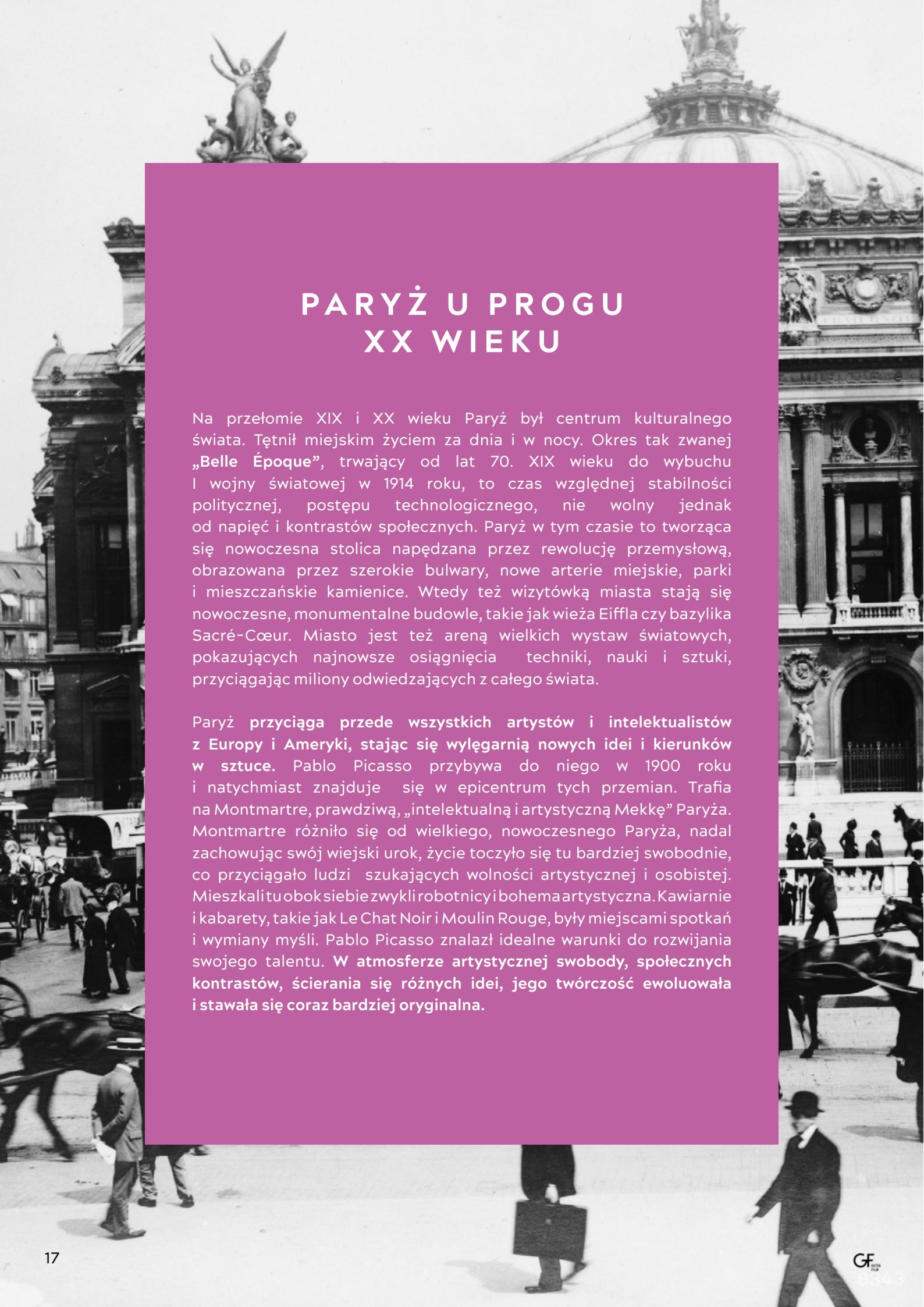

PARYŻ U PROGU XX WIEKU

Na przełomie XIX i XX wieku Paryż był centrum kulturalnego świata. Tętnił miejskim życiem za dnia i w nocy. Okres tak zwanej **„Belle Époque”**, trwający od lat 70. XIX wieku do wybuchu I wojny światowej w 1914 roku, to czas względnej stabilności politycznej, postępu technologicznego, nie wolny jednak od napięć i kontrastów społecznych. Paryż w tym czasie to tworząca się nowoczesna stolica napędzana przez rewolucję przemysłową, obrazowana przez szerokie bulwary, nowe arterie miejskie, parki i mieszczańskie kamienice. Wtedy też wizytówką miasta stają się nowoczesne, monumentalne budowle, takie jak wieża Eiffla czy bazylika Sacré-Cœur. Miasto jest też areną wielkich wystaw światowych, pokazujących najnowsze osiągnięcia techniki, nauki i sztuki, przyciągając miliony odwiedzających z całego świata.

Paryż **przyciąga przede wszystkich artystów i intelektualistów z Europy i Ameryki, stając się wylęgarnią nowych idei i kierunków w sztuce.** Pablo Picasso przybywa do niego w 1900 roku i natychmiast znajduje się w epicentrum tych przemian. Trafia na Montmartre, prawdziwą, „intelektualną i artystyczną Mekkę” Paryża. Montmartre różniło się od wielkiego, nowoczesnego Paryża, nadal zachowując swój wiejski urok, życie toczyło się tu bardziej swobodnie, co przyciągało ludzi szukających wolności artystycznej i osobistej. Mieszkali tu obok siebie zwykli robotnicy i bohema artystyczna. Kawiarnie i kabarety, takie jak Le Chat Noir i Moulin Rouge, były miejscami spotkań i wymiany myśli. Pablo Picasso znalazł idealne warunki do rozwijania swojego talentu. **W atmosferze artystycznej swobody, społecznych kontrastów, ścierania się różnych idei, jego twórczość ewoluowała i stawała się coraz bardziej oryginalna.**

WAŻNE TERMINY

ART NOUVEAU

Styl w sztuce znany w Polsce jako secesja. Charakteryzował się zamiłowaniem do stylizacji, falistych linii i asymetrii. Nazwa kierunku pochodzi od łacińskiego słowa secessio, oznaczającego „odejście" - od skostniałego akademizmu, jego cech formalnych i nudy. Secesja łączyła różne dziedziny sztuki, takie jak malarstwo, grafika projektowa, projektowanie odzieży, architektura czy rzeźba. Szczyt popularności stylu przypadł na rok 1900 i słynną Wystawę Światową w Paryżu. Przedstawiciele: Alfons Mucha, Józef Mehoffer, Stanisław Wyspiański, Gustav Klimt.

BELLE ÉPOQUE

Okres od zakończenia wojny francusko-pruskiej (1871) do wybuchu I wojny światowej (1914). Czas rozkwitu gospodarczego, postępu technologicznego i pokoju. W tym okresie pojawiły się fundamentalne dla współczesności wynalazki, takie jak telefon, radio, samochód, samolot czy kino. Choć był to czas radości i optymizmu, rozwijał się również dekadentyzm, związany z poczuciem schyłkowości, zbliżającym się upadkiem.

DEKADENTYZM

Prąd myślowy panujący w Europie drugiej połowy XIX wieku. Jego przedstawiciel i cechował pesymizm, marazm, poczucie zbliżającej się katastrofy. Dekadentyzm odrzucał to, co pospolite (a zwłaszcza związane z warstwą mieszczańską) i kierował się ku zachowaniom ekscesywnym, neurotycznym i perwersyjnym. Jego przedstawiciele interesowali się także mistycyzmem i okultyzmem oraz prowadzili nietradycyjny styl życia - np. w ramach cyganerii. Przedstawiciele: Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Oscar Wilde.

FIN DE SIÈCLE

Pojęcie związane z końcem XIX wieku oraz panującym wówczas poczuciem „schyłkowości”. To również określenie pewnej konkretnej atmosfery pesymizmu, cynizmu, poczucia zbliżającego się upadku i katastrofy.

WYSTAWA ŚWIATOWA W PARYŻU (1900 ROK)

Wielkie, międzynarodowe wydarzenie, które miało miejsce od 15 kwietnia do 12 listopada 1900 roku. Wzięło w nim udział niemal 51 milionów (!) osób. Wystawa odbywała się pod hasłem *Le bilan d’un siècle* (pl. bilans, podsumowanie wieku) i uważa się, że swoją wspaniałością i przepychem przyćmiła wszystkie wcześniejsze wystawy światowe.

MONTMARTRE

Dzielnica Paryża położona na wzgórzu o tej samej nazwie, która na przełomie XIX i XX wieku charakteryzowała się bardzo bujnym życiem artystycznym. Niskie ceny powodowały, że swoje siedziby i pracownie mieli tu liczni artyści, który spotykali się w okolicznych kawiarniach i knajpkach. To właśnie w tej dzielnicy, przy rue Ravignan 13, mieściło się Bateau-Lavoir - budynek, w którym w latach 1904-1909 mieszkał Pablo Picasso.

MONTPARNASSE

Dzielnica Paryża, na początku XX wieku chętnie zamieszkiwana przez artystów. Tutejsze pracownie, wesoły nastrój, sławetny styl życia cyganerii, przyciągały artystów z całego świata. „Artystyczny” rozdział w historii dzielnicy zakończył się wraz z wybuchem II wojny światowej, a przypieczętowaniem zachodzących zmian stało się wyburzenie wielu pracowni pod budowę Tour Montparnasse – najwyższego biurowca w Paryżu.

MOTYW OBCOŚCI W TEKSTACH KULTURY

W filmie *Picasso. Buntownik w Paryżu* przewija się motyw obcości. **Obcym jest przede wszystkim tytułowy bohater - imigrant, który opuścił swoje rodzinne strony, by tworzyć i żyć za granicą.** Sytuacja Pabla Picassa znajduje ciekawe literackie uzupełnienie w postaci wspomnieniowej książki pisarza Michela del Castillo pod tytułem *Hiszpańskie czary*. Ten hiszpańsko-francuski autor również opuścił Hiszpanię, by na stałe zamieszkać we Francji. Pozwoliło mu to spojrzeć na kraj i przemiany XX wieku z dystansu, a także na nowo kształtować swoją narodową tożsamość.

Motyw obcości bywa często łączony z motywem inności, jednak nie są to zagadnienia tożsame. Jak zauważa Witold P. Glinkowski w opracowaniu *Bliźni, obcy, inny – w perspektywie dialogicznej,* **„obcość" jest postrzegana jako kategoria radykalniejsza niż „inność", posiada też negatywny wydźwięk emocjonalny.** „W przypadku gdy określa człowieka, sygnalizuje nie tylko jego inność, ale też sugeruje negatywny charakter naszego stosunku wobec niego. Paradoksalnie to właśnie obcość, a nie inność – pod warunkiem że zostanie przezwyciężona – odsłania etycznie rozumianą twarz drugiego człowieka. Dopiero przezwyciężenie obcości, a nie inności, pozwala rozpoznać bliźniego" - pisze badacz.

Motyw obcości jest często obecny w tekstach kultury i może stanowić punkt wyjścia do wielu ciekawych, uniwersalnych rozważań na temat ludzkiej natury, mechanizmów społecznych czy dylematów etycznych.

W kinie postać Obcego często wiąże się z wizją przekroczenia granic społeczności, zburzeniem zastanego porządku, wprowadzeniem dyskomfortu i chaosu. Obcy zaburza status quo, ale też może stać się katalizatorem do ujawnienia wątpliwych moralnie zjawisk i postaw, które tkwiły stłumione przez długi czas. Ciekawym przykładem tego typu oddziaływania Obcego na zbiorowość jest **film Larsa von Triera *Dogville* (2003)**. Główną bohaterką jest Grace, która uciekając przed gangsterami, znajduje schronienie w małej miejscowości w Górach Skalistych. Początkowo kobieta otrzymuje pomoc od mieszkańców, jednak jej sytuacja coraz bardziej się pogarsza, gdy ci orientują się, jak wielką przewagę nad kobietą posiadają. Grace jest coraz bardziej wykorzystywana, doznaje też różnego rodzaju upokorzeń.

MOTYW OBCOŚCI W TEKSTACH KULTURY

Filmowym Obcym często jest bohater wykluczony ze społeczeństwa ze względu na fizyczną odmienność, taką jak choroby czy deformacje ciała. Tego rodzaju sytuacje przedstawione są np. w filmach ***Cudowny chłopak*** **(reż. Stephen Chbosky, USA 2017) i *Człowiek słoń* (reż. David Lynch, Wielka Brytania/USA 1980).** Pierwsza produkcja przeznaczona jest przede wszystkim dla młodych odbiorców. Ukazując dziejącą się współcześnie historię Auggiego - małego chłopca o zdeformowanej twarzy - twórcy filmu zachęcają odbiorców do akceptowania inności oraz aktywności w sytuacjach, gdy komuś dzieje się krzywda. Film *Człowiek słoń* (osadzony w realiach drugiej połowy XIX wieku) pozbawiony jest tak wyraźnego dydaktycznego charakteru - to raczej historia niezwykłej jednostki o ogromnym potencjale intelektualnym, która przez ignorancję i krzywdzące stereotypy zredukowana jest do funkcji cyrkowej atrakcji.

Mniej więcej w tym samym czasie rozgrywa się akcja dwóch skrajnie różnych filmów: ***Króla rozrywki*** **(reż. Michael Gracey, USA 2017) i *Rosalie* (reż. Stéphanie Di Giusto, Belgia/Francja 2023)**, pokazujących niezwykłe bohaterki. Film amerykański to klasyczny musical, skoncentrowany na głównej męskiej postaci, ale świetnie portretujący również Lettie - „kobietę z brodą" - utalentowaną i coraz bardziej świadomą własnej wartości. Natomiast w produkcji europejskiej (filmie psychologiczno-społeczno-obyczajowym) to tytułowa bohaterka próbuje walczyć z odrzuceniem, samotnością i wykluczeniem, które stały się jej udziałem tylko z powodu nadmiernego (jak na kobietę) owłosienia.

ABSTRAKCJONIZM (in. sztuka nieprzedstawiająca lub niefiguratywna) – jeden z głównych kierunków w sztuce XX wieku. Został zapoczątkowany w 1910 roku przez rosyjskiego malarza, Wassily'a Kandinsky'ego. Stanowił odejście od możliwych do zdefiniowania form figuratywnych na rzecz kompozycji tworzonych z plam barwnych, faktur, linii geometrycznych i kształtów. Celem było oddalenie się od tego, co znane i rozpoznawalne i stworzenie uniwersalnego języka sztuki. Abstrakcjoniści wielokrotnie rezygnowali w swoich dziełach z wątków tematycznych. Można wyodrębnić abstrakcjonizm geometryczny i niegeometryczny (in. ekspresyjny lub organiczny).

Główni przedstawiciele abstrakcjonizmu: **Wassily Kandinsky, Paul Klee, Piet Mondrian, Kazimierz Malewicz, Yves Klein, Jackson Pollock.**

AWANGARDA – ogół ruchów, tendencji nurtów w I połowie XX wieku (zwłaszcza w drugiej i trzeciej dekadzie) w literaturze, sztuce i architekturze, mających charakter antytradycjonalistyczny i eksperymentalny. Jej źródeł upatruje się w głębokim kryzysie ideowo-kultowym, spowodowanym przemianami cywilizacyjnymi, silnym rozwarstwieniem społecznym aż w końcu dramatycznymi doświadczeniami I wojny światowej. Awangardyści odrzucali realizm oraz klasyczne formy ekspresji na rzecz nowatorskich technik i form mówienia o rzeczywistości.

DADAIZM – ruch artystyczno-literacki, którego założenia przedstawione zostały w zbiorowym „Manifeście Dadaistycznym" z 1928 roku. Dadaistom przyświecała postawa buntu, destrukcji i negacji, podważania statusu sztuki i kryteriów dzieła artystycznego. Tworzyli oni swoistą „antysztukę", która miała szokować i bulwersować. Prace powstające z odpadów, jako efekt przypadku lub daleko posuniętej wyobraźni, miały być sprzeciwem wobec propagowanych kanonów, narzucanych norm i zasad – tak artystycznych jak i społeczno-obyczajowych. Dadaizm utorował drogę surrealizmowi.

Głównymi przedstawicielami dadaizmu w sztuce byli: **Marcel Duchamp, Francis Picabia, Raoul Hausmann i Kurt Schwitters.**

FUTURYZM – awangardowy kierunek w literaturze i sztuce odnoszący się do procesu przemian technologicznych zachodzących na początku XX wieku. Narodził się we Włoszech, gdzie w 1909 roku teoretyk Filippo Tommaso Marinetti opublikował „Manifest futurystyczny". Jego przedstawiciele zafascynowani byli technologizacją życia, ruchem i dynamiką wielkomiejską. Estetyczno-ideowe założenia futurystów dałoby się przedstawić w słynnym w haśle propagowanym przez polskiego awangardystę, Tadeusza Peipera – „Miasto, Masa, Maszyna".

Główni przedstawiciele futuryzmu w sztuce: **Fernand Léger, Umberto Boccioni, Giacomo Balla.**

KUBIZM – ruch artystyczno-literacki oraz styl, który narodził się we Francji na początku XX wieku. Jego twórcami i jednocześnie czołowymi reprezentantami był P**ablo Picasso i Georges Braque**, którzy nawiązywali do malarstwa o pokolenie starszego Paula Cézanne'a. W ich twórczości wyróżnić można tak zwany kubizm syntetyczny i kubizm analityczny. Kubiści zrezygnowali z klasycznych kompozycji i założeń dotyczących perspektywy na rzecz rozkładania przedmiotów i postaci na geometryczne struktury. Wbrew naturalnym możliwościom percepcyjnym próbowali przedstawiać na płaszczyźnie lub w formach przestrzennych, przedmioty i widoki widziane z różnych stron równocześnie. Taki sposób interpretowania rzeczywistości miał rzucać wyzwanie odbiorcom i ich prowokować. Nie dziwi zatem, że z czasem francuski kubizm zaczął przekształcać się w sztukę nieprzedstawiającą, czyli abstrakcyjną.

NEOKLASYCYZM – nurt w muzyce, literaturze, architekturze i sztuce rozwijający się w epoce oświecenia, a zatem na przełomie XVIII i XIX wieku. Jego przedstawiciele pragnęli odnawiać style i estetykę dominujące w antyku, baroku i renesansie. Powrócono do tematyki historycznej i zaczerpniętej z mitologii. Równocześnie za pośrednictwem dzieł neoklasycystycznych chciano ucieleśniać ideały oświeceniowe – rozsądek, ład i równowagę.

Główni przedstawiciele neoklasycyzmu w sztuce: **Jacques-Luis David, Jean Auguste Dominique Ingres, Bernardo Belotto (vel. Canaletto).**

OKRES NIEBIESKI (nazywany też błękitnym) – okres prekubistyczny w malarstwie Pabla Picassa, datowany na lata 1901-1904. Ten wczesny etap w jego twórczości nazywany jest od dominującej w nim tonacji kolorystycznej. Artysta przedstawiał wtedy przede wszystkim sylwetki smutnych, zatroskanych osób, portrety nędzarzy, żebraków i ludzi z marginesu społecznego. Sięgnięcie po zimną paletę barwną, prostą, ekspresyjną kreskę oraz melancholijny ton miało być wynikiem depresji Picassa na skutek samobójczej śmierci jego przyjaciela, malarza i poety Carlosa Casagemasa.

Najważniejsze tytuły z tego okresu: **„Autoportret" (1901), „Stary gitarzysta" (1903), „Życie" (1903), „Celestyna" (1904).**

OKRES RÓŻOWY – okres prekubistyczny w twórczości Pabla Picassa, datowany na lata 1904-1906. Ten etap, podobnie jak poprzedzający go okres niebieski, określany jest od dominującej w nim tonacji kolorystycznej. W 1904 roku paleta barwna dzieł Picassa zaczęła ulegać zmianie na rzecz żywszych tonacji ziemistych czerwieni, pomarańczy i różów. W tym czasie Picasso zainteresował się życiem cyrkowców, tworząc liczne obrazy kuglarzy i arlekinów.

Najważniejsze tytuły z tego okresu: **„Rodzina kuglarzy" (1905), „Rodzina Arlekina" (1905), „Akrobatka na piłce" (1905).**

PRYMITYWIZM (in. sztuka naiwna) – twórczość artystów nieprofesjonalnych, która swoje korzenie ma w sztuce ludowej. Nie należy jednak mylić jej z malarstwem amatorskim, które często bazuje na naśladownictwie i kopiowaniu wzorców. Prymitywizm stanowi wyraz osobistej potrzeby tworzenia i ekspresji artystycznej. Obecny jest w sztuce do dziś. Najbardziej znanym polskim przedstawicielem sztuki naiwnej był Nikifor Krynicki.

SURREALIZM (in. nadrealizm) – awangardowy ruch literacko-artystyczny, który narodził się w latach 20. we Francji Jego postulaty i założenia zostały przedstawione w „Manifeście Surrealizmu" oraz „Drugim Manifeście Surrealizmu" autorstwa André Bretona. Surrealiści uczynili sen i wyobraźnię głównymi źródłami inspiracji. Korzystając z doświadczeń dadaizmu dążyli do uwolnienia artystycznych działań od wszelkich norm, reguł i zdroworozsądkowego myślenia. Nie uznając tabu oraz buntując się przeciwko normom społeczno-obyczajowym, swoją twórczością chcieli prowokować i szokować odbiorców.

Główni przedstawiciele surrealizmu w sztuce: **Salvador Dalí, René Magritte, Giorgio de Chirico, Max Ernst, Hans Arp.**

BIBLIOGRAFIA

Książki i publikacje

Praca zbiorowa, *Picasso, Dali, Goya. Tauromachia, walka byków*, Galeria Miejska we Wrocławiu, Wrocław 2014.

Białostocki Jan, *Sztuka cenniejsza niż złoto*, t.2, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1974.
Bibrowski Mieczysław (red.), *Picasso w Polsce*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1979.
Crespelle Jean-Paul, *Montmartre w czasach Picassa 1900-1910*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1987.
Cohen-Solal Annie, *Picasso. Geniusz. Ikona. Legenda. Biografia buntownika*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2023.
Glinkowski Witold P., *Bliźni, obcy, inny – w perspektywie dialogicznej*, "Etyka" nr 1/2019, s. 198-210.
Kozakowski Paweł, *Swój i obcy czy swój-obcy – o poznawaniu nieznanego i wyobcowywaniu już poznanego*, "Laboratorium Kultury" nr 1, 2012, s. 146-158.
Osińska Barbara, *Sztuka i czas. Od klasycyzmu do współczesności*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2005.
Penrose Roland, *Picasso. Życie i twórczość*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1992.
Porębski Mieczysław, *Kubizm*, Wydawnictwo Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1986.
Stassinopoulos Huffington Arianna, *Picasso. Twórca i niszczyciel*, Wydawnictwo Alfa, Katowice 1999.
Tillier Alan (red), *Paryż*, tłum. Hubert Górski, Grzegorz Przewłocki, Joanna Puchalska, Wiedza i życie, 1998.
Walther Ingo. F., *Pablo Picasso. Geniusz stulecia*, Wydawnictwo Taschen, Poznań 1991.

Źródła internetowe

https://www.museoreinasofia.es/
https://dle.rae.es/
https://www.museepicassoparis.fr/en

ZEF

ZESPÓŁ EDUKATORÓW FILMOWYCH (ZEF) to grupa ekspercka, która za cel stawia sobie wyłanianie najciekawszych i najbardziej wartościowych filmów skierowanychdo dzieci i młodzieży, tak wśród premier kinowych, jak i programów dziecięcych festiwali. Wybranym tytułom przyznajemy **Znak Jakości ZEF.**

www.zef.org.pl

AUTORKI MATERIAŁÓW

KAJA ŁUCZYŃSKA - doktor nauk o sztuce, absolwentka filmoznawstwa i amerykanistyki UJ. Prelegentka i edukatorka filmowa, koordynatorka programów Edukacja Młode Horyzonty i Młodzi Ambasadorzy w krakowskim Kinie Pod Baranami. Prowadzi fanpage na Facebooku o nazwie Orbitowanie bez cukru. Publikowała między innymi w „Ekranach", „Ha!arcie" oraz „Fragile", współpracowała z festiwalem Off Camera. Wieloletnia instruktorka narciarska i harcerska.

DOMINIKA ZIELIŃSKA - doktorantka nauk o sztuce, absolwentka filmoznawstwa i wiedzy o nowych mediach na Uniwersytecie Jagiellońskim. Prelegentka na stałe współpracująca m.in. z organizatorami festiwalu „Obras maestras. Mistrzowie kina hiszpańskiego". Autorka publikująca m.in. w miesięczniku „Kino", czasopiśmie „Ekrany", „Kwartalniku filmowym". Wykładowczyni akademicka i nauczycielka języka hiszpańskiego. Prowadzi fanpage na Facebooku Dominika Zielińska: o kinie hiszpańskim i nie tylko.

ELŻBIETA PIOTROWICZ - absolwentka polonistyki Uniwersytetu Śląskiego i studiów podyplomowych Praktyczna edukacja filmowa w Warszawskiej Szkole Filmowej. Nauczycielka języka polskiego w II LO w Gliwicach. Uczestniczka konferencji filmoznawczych i warsztatów filmowych dla nauczycieli, autorka scenariuszy lekcji do pracy z filmem. Współpracuje z Centralnym Gabinetem Edukacji Filmowej, Edukacją Młode Horyzonty, Kinem AMOK w Gliwicach i DKF-em KaFe In-nI w Rudzie Śląskiej.

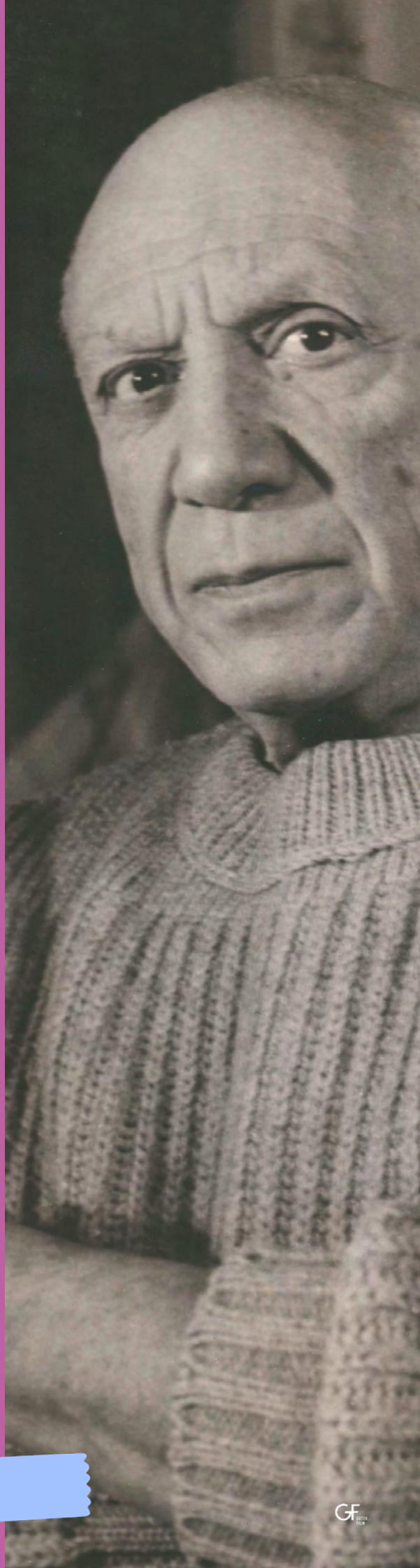

www.gutekfilm.pl